

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษาบูรณาการร่วมกับหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาวิชาชีพครู

Learning Management Steps Based on the Integration of Contemplative Education and the King's Sufficiency Economy Philosophy in Promoting Public Consciousness of the Pre-Service Student Teachers

มนตรี หลินภู^{1*}, เบญจวรรณ ชัยปลัด², และ ศรวาส์ ศิริ³

Montree Linphoo^{1*}, Benjawan Chaipad², and Sorawat Siri³

Abstract

This research aimed to 1) compare the pre-service student teachers' public consciousness before and after joining the learning management steps based on the integration of the contemplative education and the King's philosophy, and 2) comparing the pre-service student teachers' public consciousness during the post and follow-up periods of the experiment. This research was a quasi-experiment. The sample group consisted

¹ ดร. สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² อาจารย์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

³ ดร. สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

¹ Ph.D., Psychology and Guidance Program, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

² Lecturer, Mathematics Program, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

³ Ph.D., Social Study Program, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: montreegate@hotmail.com)

รับบทความวันที่ 1 ธันวาคม 2566 แก้ไขวันที่ 6 มิถุนายน 2567 รับลงตีพิมพ์วันที่ 11 กรกฎาคม 2567

of 21 second-year pre-service student teachers studying in the Mathematics Program during the first semester of the academic year 2022 at the Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University. They were selected by purposive sampling. The research tools were a public consciousness measurement and the eight plans of learning management steps based on the integration of contemplative education and the King's sufficiency economy philosophy. Statistics employed in this research were mean, standard deviation, and dependent sample t-test. This research found that the pre-service student teachers who had joined the learning management steps based on the integration of the contemplative education and King sufficient economy philosophy received significantly higher post-experiment scores regarding public consciousness than the pre-experiment score at the level of .05. Moreover, the pre-service student teachers who joined the experiment by the learning management steps had no difference of public consciousness after the post-experiment and the follow-up experiment. This research resulted in a public consciousness measurement and stepped plans of learning management that can be used to study and develop students as a means to promote public consciousness.

Keywords: *Public Consciousness, Contemplative Education, The King Sufficiency Economy Philosophy, Pre-service Teacher Student*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนและหลังเข้าร่วมใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดตปัญญาศึกษาบูรณาการร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 2) เปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาวิชาชีพครูในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาคณิตศาสตร์ คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ชั้นปีที่ 2 จำนวน 21 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แบบวัดจิตสำนึกสาธารณะ 2) แผนขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดตปัญญาศึกษาบูรณาการร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 8 แผน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วม ใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดตปัญญาศึกษาบูรณาการร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสำนึกสาธารณะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด

ปัญญามุ่งเน้นการร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีจิตสำนึกสาธารณะในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบได้ว่าแบบวัดจิตสำนึกสาธารณะและแผนขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ศึกษาและพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะได้

คำสำคัญ: จิตสำนึกสาธารณะ, จิตตปัญญาศึกษา, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, นักศึกษาวิชาชีพครู

บทนำ

สภาพสังคมปัจจุบัน ผู้คนต่างแสวงหาวัตถุเพื่อการดำรงชีวิต มุ่งตอบสนองความต้องการของตัวเอง ด้านความร่ำรวยเป็นหลักโดยไม่สนใจความเดือดร้อนของคนอื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม คำนึงแต่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ให้คุณค่าทรัพย์สินเงินทองว่าเป็นสิ่งสูงสุดในชีวิตจนลืมคุณค่าและความงามของการอยู่ร่วมกัน การเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน การเสียสละหรือทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เรียกว่า “ขาดจิตสำนึกสาธารณะ” จิตสำนึกสาธารณะเป็นคุณลักษณะของจิตใจที่เล็งเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับคนอื่นและสังคม ขวนขวายประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสังคมหรือประโยชน์ส่วนใหญ่โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ผู้มีจิตสำนึกสาธารณะจะแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น อาสาช่วยเหลือสังคม แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม (Office of the Basic Education Commission, 2008) เห็นใจผู้ที่เดือดร้อน ไม่เห็นแก่ตัวหรือเอาเปรียบคนอื่น ไม่มีประโยชน์ทับซ้อนหรือคอร์รัปชัน เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีจิตที่กว้าง ไม่คับแคบ รู้จักรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน แสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอเพื่อหาทางแก้ไขหรือป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวม (Srisuk, Kenaphoo, & Jeerasombat, 2015)

อาชีพครูเป็นอาชีพที่จะต้องเสียสละ คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นหลักและจะต้องทุ่มเท ใส่ใจในการจัดการเรียนการสอน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีหรือแม่พิมพ์ของชาติ หากครูขาดจิตสำนึกสาธารณะจะทำให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว เล็งเห็นแต่ประโยชน์ตัวเอง เอารอดเอาเปรียบคนอื่น ๆ ครูจำนวนไม่น้อยที่เข้ามาสู่อาชีพนี้เพียงเพื่อต้องการความมั่นคงในหน้าที่การงานและเงินเดือนประจำเท่านั้น (Linthu & Linthoo, 2023) จนกลายเป็นปัญหา เช่น ครูใช้เกรดแลกกับการมีเพศสัมพันธ์กับนักเรียน การทุจริตค่าอาหารกลางวันเด็ก เป็นต้น ส่งผลให้ครูขาดความน่าเชื่อถือ เป็นที่พึ่งให้กับสังคมไม่ได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังคุณธรรมด้านจิตสำนึกสาธารณะให้กับบุคคลผู้เป็นครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาวิชาชีพครูที่จะไปประกอบอาชีพครูในอนาคต จำเป็นต้องมีคุณสมบัติความเป็นครูที่จะต้องได้รับการบ่มเพาะด้านคุณลักษณะการมีจิตอาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งจะส่งผลต่อการเป็นครูที่ดีทั้งในอนาคตอันใกล้ คือ การเป็นครูฝึกหัดและในอนาคตอันไกล คือ การเป็นครูประจำการ (Suwansri, 2012)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดและวิธีปฏิบัติที่ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตโดยจะต้องยึดหลักความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป และเหมาะสมกับตนเอง รู้จักสร้างภูมิคุ้มกันภายในตนเพื่อเตรียม

ตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล เพื่อให้สามารถปรับตัวและสามารถรับมือได้แม้สถานการณ์จะแย่ที่สุด (Thongbhakdee, 2007) การดำเนินชีวิตจะต้องมีรากฐานทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวังในการประกอบภารกิจใด ๆ ใคร่ครวญอย่างมีเหตุผล และสามารถเป็นที่พึ่งให้กับตนเองและผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่ดัดแปลงจากความต้องการ (ตัณหา) ไปสู่ทางสายกลางเพื่อสร้างความมั่นคง ยั่งยืน การอยู่ร่วมกับคนอื่นและเว้นจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นแนวคิดที่มองอย่างเป็นองค์รวม (Bogyay, 2013) ขณะที่แนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีเป้าหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้งทางความคิด ความเชื่อ และจิตสำนึกใหม่เกี่ยวกับตนเอง โลกและสรรพสิ่งส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ มีปัญญา มีความรักและความเมตตาต่อตนเองและสรรพสิ่งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งและเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ (Poolthatarachewin, 2008) เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ปราศจากอคติเพื่อให้เกิดจิตที่ตื่นามและเกิดปัญญาที่จะเข้าใจสรรพสิ่งรอบตัวได้อย่างแท้จริง มีความรักความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ตลอดจนมีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมและสามารถที่จะเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (Kotawee, 2012)

จากการศึกษาที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จัดการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ รู้จักตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสัมพันธภาพที่ดีและปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข สื่อสารอย่างเหมาะสม และยังสามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการเป็นผู้มีจิตอาสา (Phra Srirat (Siriratano), 2017; Rueangchuai, 2018; Linphoo, 2019; Jitchayawanit, 2023) ส่วนการจัดการเรียนรู้ที่นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้พัฒนาผู้เรียน พบว่า สามารถพัฒนามิติภายในทำให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ เข้าใจตนเอง และเปิดใจยอมรับคนอื่นมากขึ้น ทำงานร่วมกับคนอื่นได้ดี รู้จักมองโลกแง่บวกพร้อมทั้งกล้าเผชิญปัญหาอุปสรรค มีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น รับผิดชอบบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม (Yimprasert, 2020; Polsingchan, Intharueang, & Rungruang, 2022; Choolserm, 2023) ซึ่งเท่าที่สืบค้น ยังไม่ปรากฏพบการศึกษาที่นำสองแนวคิดมาบูรณาการร่วมกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนในบริบทต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ นักศึกษาวิชาชีพครู โดยบูรณาการร่วมกันระหว่างแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนระดับจิตใต้สำนึกที่คับแคบเห็นแก่ตัว เพื่อให้เกิดเป็นความรักอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์ เห็นความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสรรพสิ่งรอบตัว จะทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ถาวรจากภายใน ซึ่งเป็นการพัฒนาระดับตัวตนกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุมีผล รอบรู้รอบคอบ และระมัดระวังในการทำสิ่งต่าง ๆ ไม่โลภมากจนเกินไป จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมิติพฤติกรรมภายนอก ซึ่งส่งผลสู่การพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่เข้าถึงความจริง ความดี ความงามตลอดจนการดำเนินชีวิตที่คำนึงถึงความผิชอบชั่วดี และการอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษา

มนตรี หลินภู และคณะ

พร้อมทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่สังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น ด้วยการให้ความสำคัญกับส่วนรวม หรือ การมี “จิตสำนึกสาธารณะ” อย่างแท้จริง

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษา สังกัดคณะครุศาสตร์ จึงคาดหวังว่า การจัดการเรียนรู้ที่ยึด ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษาบูรณาการร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะสามารถส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาวิชาชีพครูให้เป็นผู้มีความสำนึกถึงที่จะทำประโยชน์ เพื่อสังคม และรู้จักประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความเสียสละเพื่อส่วนรวมที่พร้อมจะทุ่มเทกำลังกาย กำลังความคิด และสติปัญญาในการพัฒนาประเทศชาติให้เกิดความมั่นคงยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมใช้ กระบวนการเรียนรู้ที่ยึดขั้นตอนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษากับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง และใน ระยะติดตามผลเมื่อผ่านไป 3 สัปดาห์

การทบทวนวรรณกรรม

1. จิตสำนึกสาธารณะ เป็นคุณลักษณะด้านจิตใจที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมถึงการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน (Office of the Basic Education Commission, 2008) ผู้มีจิตสำนึกสาธารณะมักเป็นผู้ให้และช่วยเหลือคนอื่น แสดงออกถึงการมีจิตอาสาต่อกิจกรรมทางสังคม ให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาส่วนรวม ตระหนักถึงคุณค่า ต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ห่วงแค้นวิตถุสิ่งของสาธารณะที่คิดว่าตนเองจะต้องมีส่วนช่วยเหลือเอาใจใส่ แม้สิ่งนั้นจะไม่ใช่ว่าหน้าที่ของตนเองก็ตาม ไม่นิ่งดูตายเมื่อคนอื่นหรือสังคมประสบปัญหา สำนึกและยึดมั่น ในคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม โดย Srisuk et al. (2015) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะเป็นการตระหนักถึงตนที่จะ ทำสิ่งใด ๆ เพื่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การคิดที่สร้างสรรค์เป็นกุศล มุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อ ส่วนรวม ไม่ทำลายบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม ทั้งการกระทำและคำพูด คนที่มีจิต สาธารณะมักจะเอาใจใส่เป็นธุระ และเข้าร่วมกิจกรรมของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสังคม ต่อ ประเทศชาติ (Foundation of Virtuous Youth, 2018) สอดคล้องกับ Lekvilai and Srithong (2020) ที่ กล่าวว่า ผู้ที่มีจิตสำนึกสาธารณะจะเป็นผู้ที่ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและผู้อื่น รวมถึงบทบาทหน้าที่ของ ตนเองต่อสังคม ทุ่มเทเสียสละ และอุทิศตนเพื่อส่วนรวม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง ยึดมั่นในความยุติธรรม มีความรักเอื้ออาทร เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความคิดเชิงบวกหรือคิดสร้างสรรค์ และมีความรู้สึกรับรู้ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไป

ในทางที่ดีขึ้นต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งมี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) จิตสำนึกสาธารณะเกี่ยวกับตนเอง เป็นการพยายามพัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อาทิ ความรับผิดชอบ การฝึกฝนตนเองให้มีความเอาใจใส่และอดทน 2) จิตสำนึกสาธารณะเกี่ยวกับคนอื่น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม เช่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี การอยู่ร่วมกัน และ 3) จิตสำนึกต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เป็นการให้ความสำคัญกับอุปกรณ์ เครื่องใช้ อาคารสถานที่ รวมถึงสิ่งแวดล้อม เช่น ดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ ดูแลเครื่องใช้สอย เป็นต้น

2. จิตตปัญญาศึกษา เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนามิติภายในด้านความคิด ความเชื่อ กรอบการมองโลก เพื่อเปลี่ยนแปลงจิตใต้สำนึกให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง มีความเมตตา ปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ อ่อนน้อมถ่อมตนต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เกิดเป็นปัญญาภายในเพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ อย่างแท้จริง โดย Kotawee (2012) กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้จิตใจใคร่ครวญสิ่งต่าง ๆ ที่ปราศจากอคติแล้วเกิดจิตที่ตื่นาม และเกิดปัญญาที่จะเข้าใจในสรรพสิ่งรอบตัวได้อย่างแท้จริง เกิดความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวตลอดจนมีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้เช่นนี้ มุ่งทำความเข้าใจด้านในของตัวเรา รู้ตัว เข้าถึงความจริงทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระ ความสุข ปัญญา และความรักอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งหรืออีกนัยหนึ่งเกิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Wasee, 2007) จิตตปัญญาศึกษามีเป้าหมาย 2 ประการ (Grossenbacher & Steven, 2006; Nilchaikowit & Chantarasook, 2019) ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานภายในตนที่ช่วยให้เกิดการตระหนักรู้ตนเอง เข้าใจจิตใจตัวเองจนเกิดปัญญาหยั่งเห็น จนสามารถเข้าถึงความจริง ความดีและความงาม เห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งตามเป็นจริงส่งผลให้เกิดความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และมีความอ่อนน้อมถ่อมตนอยู่ภายใน และ 2) เกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง มีจิตสำนึกสาธารณะพร้อมลงมือปฏิบัติเพื่อกระทำให้องค์กร หน่วยงาน สังคม และหลุดพ้นจากวิกฤตการณ์ของมนุษยชาติที่กำลังเผชิญอยู่ จากการวิจัยที่นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง จิตสงบผ่อนคลาย มีความรักความเมตตาต่อคนอื่น เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม กล้าแสดงออก เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมตนเองได้ (Linphoo, Chaipiad, Plenseang, Siri, Keawdee, & Pormma, 2022; Polsingchan et al., 2022; Jitchayawanit, 2023)

3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสเพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยโดยยึดหลักความพอเหมาะพอดี ความมีเหตุผล และความไม่ประมาท ซึ่งเป็นทั้งหลักคิดและหลักปฏิบัติที่เป็นประโยชน์เปรียบเสมือนรากฐานของการดำเนินชีวิตที่จะทำให้ชีวิตมีความมั่นคง (Kammanee, 2016) โดย Office of the National Economic and Social Development Board (2007) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วนที่สามารถนำมาใช้เป็นกรอบพื้นฐานในการพัฒนา มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ด้าน ดังนี้ 1) กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และการปฏิบัติตนในทางที่

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษา

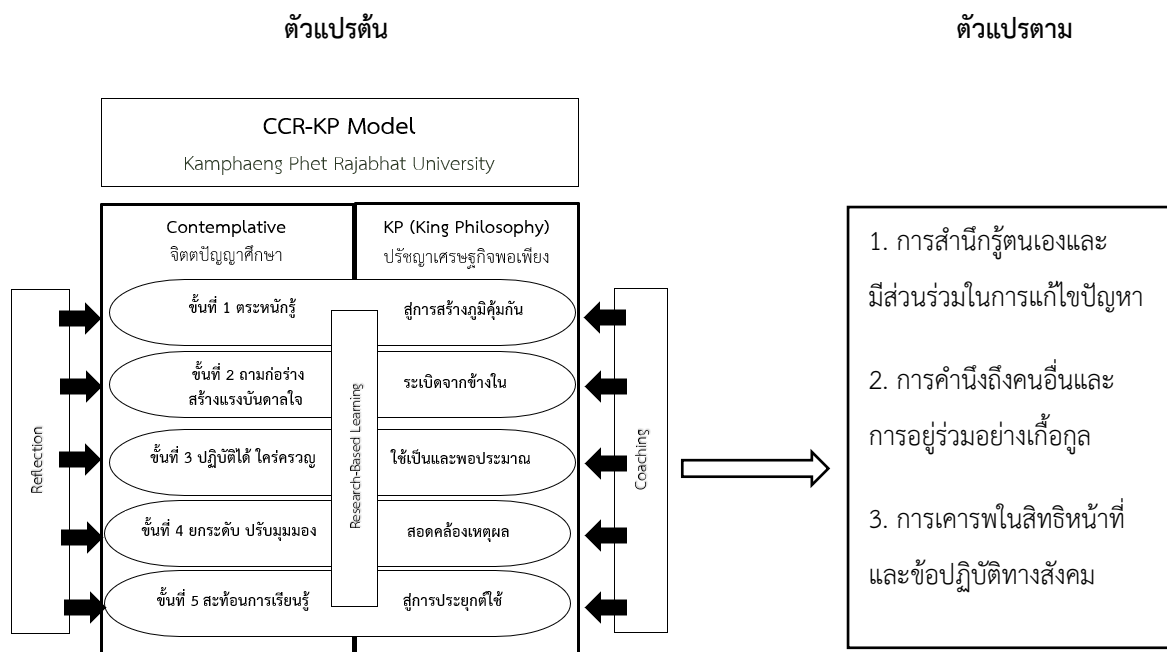
มนตรี หลินภู และคณะ

ควรจะเป็น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบ มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืน 2) คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการ ปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน 3) คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ประกอบด้วย (1) ความพอประมาณ (2) ความ มีเหตุผล และ (3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 4) เงื่อนไข เป็นการตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ ในระดับพอเพียง ซึ่งต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม และ 5) แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจาก การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการ เปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี จากการวิจัยที่ได้นำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เช่น คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น แก้ปัญหา และตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ มีสัมพันธภาพที่ดี และอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างปกติสุข (Rueangchuai, 2018; Linphoo, 2019; Phanphut, 2021; Choolserm, 2023)

4. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แนวคิดปัญญาศึกษาดูรวมการร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ Linphoo et al. (2022, February) พัฒนาขึ้นโดยบูรณาการแนว จิตตปัญญาศึกษาร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยแทรกกระบวนการวิจัยเข้ามาร่วมด้วย ซึ่งมี เป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักรู้ตนเอง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันภายใน จุดประกายความคิดผ่านคำถาม ลงมือทำงานเป็นทีม ด้วยการสื่อสารแบบสุนทรียสนทนา ประยุกต์ศาสตร์ต่าง ๆ เข้ามาใช้เชื่อมโยงและมี คุณธรรม โดย ครู อาจารย์มีบทบาทเป็นกระบวนการ (Facilitator) ที่ขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ให้ดำเนิน ไปอย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย **ขั้นที่ 1 ตระหนักรู้-สู่การสร้างภูมิคุ้มกัน** เป็นขั้นให้ผู้เรียนตระหนักรู้มีดีภายในตัวเอง ได้แก่ พฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดผ่านการเฝ้าสังเกตด้วยใจ ที่สงบโดยการฝึกสติ **ขั้นที่ 2 ถามก่อร่าง-สร้างแรงบันดาลใจระเบิดจากข้างใน** เป็นขั้นขยายการเรียนรู้ สู่สิ่งรอบข้างด้วยการกระตุ้นผ่านคำถาม (ระเบิดจากข้างใน) เกิดเป็นแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาตนเองและค้นหา คำตอบ **ขั้นที่ 3 ปฏิบัติได้ใคร่ครวญ-ใช้เป็น และพอประมาณ** เป็นขั้นปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ใช้หลักการ สื่อสารด้วยสุนทรียสนทนาในการทำงานเป็นทีม รู้จักนำความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้แสดงวิธีคิด โดย คำนึงถึงความพอประมาณในการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและตามหลักวิชาการ **ขั้นที่ 4 นำเสนอ-ยกระดับ ปรับมุมมองสอดคล้องเหตุผล** เป็นขั้นนำเสนอสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติ แสดงวิธีคิดให้สอดคล้องกับเหตุผลตาม ความเป็นจริง ช่วยกันขยายประเด็นให้ลุ่มลึกและชัดเจน **ขั้นที่ 5 สะท้อนการเรียนรู้-สู่การประยุกต์ใช้** เป็นขั้น ให้ผู้เรียนสะท้อนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นการเรียนรู้ที่ผ่านมา และกระตุ้นให้นำไปปรับใช้ในการสร้าง สิ่งใหม่ ๆ ในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: Linphoo et al. (2022, February)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณกึ่งทดลอง (Quasi-experiment Research) ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างเดียว โดยวัดก่อนและหลังการทดลอง และวัดระยะติดตามผล มีวิธีการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 4 คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 239 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยใช้โปรแกรม G*power การทดสอบตระกูล t-test กำหนดขนาดอิทธิพล (Effect Size) เท่ากับ 0.50 ความน่าจะเป็นความคลาดเคลื่อนในการทดสอบประเภทที่หนึ่ง (α) เท่ากับ .05 อำนาจการทดสอบ ($1-\beta$) เท่ากับ 0.95 และอัตราส่วนการจัดสรรขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Allocation) เท่ากับ 1 df เท่ากับ 32 ผลการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 คน (Cochran, 1977) ทั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 21 คน ซึ่งใช้เกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 2) มีความยินดีและสมัครใจเข้าร่วมทดลองครั้งนี้ พร้อมทั้งลงนามยินยอม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา

มนตรี หลินภู และคณะ

ตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ 3) สามารถเข้าร่วมใช้แผนการจัดการเรียนรู้ครบทุกแผนตลอดการทดลอง และ 4) มีสถิติสัมพัทธ์สมบูรณ์ สื่อสารภาษาไทยได้ในระดับดีและไม่มีปัญหาในการเข้าร่วมทดลองครั้งนี้

เครื่องมือวิจัย

ประกอบด้วย 1) แบบวัดจิตสำนึกสาธารณะ และ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดจิตปัญญา ศึกษา โดยนำมาสร้างเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุมตัวแปรจิตสำนึกสาธารณะ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสำนึกรู้ตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เป็นการรับรู้ความสามารถของตนเอง สามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงสาเหตุของปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น และหาวิธีการแก้ไขปัญหา ด้วยเหตุผล รู้จักมองโลกแง่บวก 2) ด้านการคำนึงถึงคนอื่นและการอยู่ร่วมอย่างเกื้อกูล เป็นผู้รู้จักเคารพสิทธิ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดใจรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือแบ่งปัน 3) ด้านการเคารพในสิทธิหน้าที่และข้อปฏิบัติทางสังคม เป็นผู้มีควม รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม มีความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ และใช้อย่างรู้คุณค่า และ 4) การอุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นการแสดงออกถึงการทุ่มเทเพื่อ ช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ริเริ่มกิจกรรม ก่อน และติดต่อประสานงาน

เครื่องมือวิจัยอีกส่วน คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาร่วมกับหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 8 แผน จากนั้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และด้านจิตวิทยา จำนวน 3 ท่าน และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.66 ขึ้นไป จากนั้นทำการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้กับผู้มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่ม ตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน จากนั้นจึงนำแบบวัดมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha-coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.923 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) อยู่ระหว่าง 0.21 - 0.85 ได้ข้อคำถามจำนวน 24 ข้อ ส่วนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ปรับแก้ให้มีความเหมาะสมและนำไปใช้ ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดจิตสำนึกสาธารณะ (Pre-test) จากนั้นดำเนินการทดลองใช้แผนการ จัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน แผนละ 1 ครั้ง และใช้แบบวัดฉบับเดิมอีกครั้งหลังเสร็จสิ้นการทดลอง (Post-test) หลังผ่านไป 3 สัปดาห์ มีการวัดอีกครั้งด้วยแบบวัดฉบับเดิม เพื่อเก็บข้อมูลในระยะติดตามผล (Follow-up Test) จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลทางสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัยโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบค่านัยสำคัญ ทางสถิติระหว่างก่อนและหลังทดลอง และหลังทดลองกับระยะติดตามผล ด้วยสถิติทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระ ต่อกัน (Dependent Sample t-test)

จริยธรรมการวิจัย

เบื้องต้นผู้วิจัยยื่นโครงการวิจัยพร้อมเครื่องมือวิจัยต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และได้รับอนุมัติโครงการวิจัยหมายเลขจริยธรรม REC NO. 019/65 จากนั้นเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การดำเนินการและรายละเอียดเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัยและดำเนินการขอความร่วมมือและสมัครใจพร้อมให้ลงนามยินยอมในเอกสาร (Consent Form) ตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมใช้แผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษาบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระยะก่อนทดลอง และระยะหลังทดลอง ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จิตสำนึกสาธารณะของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมใช้แผนการจัดการเรียนรู้

การทดสอบ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	P
	(n = 21)		(n = 21)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การสำนึกรู้ตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา	22.38	3.00	24.61	2.29	-2.63*	.016
การคำนึงถึงคนอื่นและการอยู่ร่วมอย่างเกื้อกูล	23.14	3.86	25.47	2.63	-2.24*	.036
การเคารพในสิทธิหน้าที่และข้อปฏิบัติทางสังคม	22.47	3.81	25.90	2.62	-2.90*	.009
การอุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	21.33	4.24	25.47	3.29	-1.83	.082
รวม	88.47	10.18	95.33	8.44	-2.13*	.045

* มีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า จิตสำนึกสาธารณะของกลุ่มตัวอย่างด้านการสำนึกรู้ตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ด้านการคำนึงถึงคนอื่นและการอยู่ร่วมอย่างเกื้อกูล ด้านการเคารพในสิทธิหน้าที่และข้อปฏิบัติทางสังคมหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการอุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่มีความแตกต่างกัน

2. ผลการเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมใช้แผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาศึกษา
มนตรี หลินภู และคณะ

ตารางที่ 2 จิตสำนึกสาธารณะของกลุ่มตัวอย่างระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

การทดสอบ	หลังการทดลอง		ติดตามผล		t	P
	(n = 21)		(n = 21)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การสำนึกรู้ตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา	24.61	2.29	24.09	2.07	.840	.411
การคำนึงถึงคนอื่นและการอยู่ร่วมอย่างเกื้อกูล	25.47	2.63	25.61	1.96	-.223	.826
การเคารพในสิทธิหน้าที่และข้อปฏิบัติทางสังคม	25.90	2.62	25.61	2.76	.355	.726
การอุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	25.47	3.29	24.14	2.57	-.888	.385
รวม	95.33	8.44	97.57	6.92	-0.86	.397

จากตารางที่ 2 พบว่า จิตสำนึกสาธารณะของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมใช้แผนการจัดการเรียนรู้แนวคิดปรัชญาศึกษาบูรณาการร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ไม่มีความแตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แนวคิดปรัชญาศึกษาบูรณาการร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนหลังการทดลองโดยรวมสูงกว่าก่อนเข้าร่วม อธิบายได้ว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมุ่งพัฒนามิตินภายในเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านจิตสำนึกหรือระเบิดจากข้างใน ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ เกิดความตระหนักรู้ และเข้าใจตนเองมากขึ้น มีจิตสงบผ่อนคลาย เห็นความคับแคบที่ยึดตัวเองเป็นใหญ่ รู้จักเปิดใจรับฟังเพื่อนคนอื่น ๆ มากขึ้น กลายเป็นความเข้าใจและความเมตตาต่อคนอื่น ๆ ลดความเห็นแก่ตัวโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน มีมุมมองที่สอดคล้องกับเหตุผลตามความเป็นจริง มีความรอบรู้ รอบคอบระมัดระวังในการทำสิ่งต่าง ๆ ภายใต้งู้นไขความรู้อยู่ และการมีคุณธรรม ซึ่งช่วยให้นักศึกษามีภูมิคุ้มกันภายในตนเอง เห็นคุณค่า และคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงพิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อคนอื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับการศึกษาของ Yimprasert (2020) ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวคิดปรัชญาศึกษา พบว่า ภายหลังจากเข้าร่วมนักเรียนมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นักเรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน และทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และยังสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ช่วยให้บุคคลเกิดจิตสำนึกสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม รู้จักพอประมาณ ใจกว้างประกอบด้วยเหตุผล มีวิธีการควบคุมตนเองในการตัดสินใจ ช่วยให้จิตใจเข้มแข็ง อดทนต่อสิ่งชั่วร้าย (Nilkarn, Lertgrai, & Meebua, 2017; Rungreng, 2018)

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 8 แผน ผู้วิจัยออกแบบโดยยึดขั้นตอนการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ Linphoo et al. (2022, February) เสนอไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ตระหนักรู้สู่การสร้างภูมิคุ้มกัน

ผู้วิจัยในฐานะกระบวนการเน้นให้นักศึกษาได้ฝึกสติเพื่อให้จิตสงบ ผ่อนคลายเป็นเบื้องต้นด้วยกิจกรรมหลากหลาย เช่น การส่งแก้วน้ำ การนับเลข การนั่ง เดินและนอนสมาธิ เป็นต้น ซึ่งช่วยให้สภาพจิตใจนักศึกษามีความมั่นคงและยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันภายในโดยให้รู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของตัวเอง ตระหนักในข้อดีข้อเสียของตนเองและคนอื่น เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน มีจิตใจเข้มแข็งไม่หวั่นไหวไปตามกระแสสิ่งรอบข้างที่เข้ามากระทบ ดังข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมวิจัยที่ว่า

“ในการทำกิจกรรม มีทั้งความรู้สึกสนุก รู้สึกสงบขึ้น และรู้สึกผ่อนคลาย ได้ปล่อยวางความคิด
สิ่งต่าง ๆ ประทับใจในหลาย ๆ กิจกรรม”

(A (Pseudonym), interview, 2022, March 29)

สอดคล้องกับการศึกษาของ Linphoo, Siri, and Arjanarakit (2022) ที่พัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งพบว่า นักเรียนมีทักษะชีวิตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง และเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น ควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Jitchayawanit (2023) ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจิตวิญญาณความเป็นครูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง มีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม เกิดความรักความเมตตาทั้งต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงสรรพสิ่งรอบตัว

ขั้นที่ 2 ถามก่อร่างสร้างแรงบันดาลใจ ระเบิดจากข้างใน

ผู้วิจัยใช้คำถามเพื่อกระตุ้นแรงจูงใจให้นักศึกษาเกิดการถกคิด กระตือรือร้นในการค้นหาคำตอบ เช่น เมื่อแต่ละคนเห็นแก้ว สักคมจะเป็นอย่างไร หากเราเป็นคนหนึ่งในสังคมนั้นจะช่วยอย่างไรเพื่อให้สังคมดีขึ้น เป็นต้น ขั้นนี้ทำให้นักศึกษารู้สึกสะท้อนใจในฐานะที่ตนเองจะไปประกอบอาชีพครู ที่จะต้องคำนึงถึงนักเรียนและส่วนรวมเป็นหลัก เป็นการจุดประกายความคิดหรือ “ระเบิดจากข้างใน” กลายเป็นแรงบันดาลใจที่จะค้นหาศักยภาพตัวเองและอยากเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นไปตามที่ Nilkote, Warabamrungkul, Sukpom, Papan, Techaraungrong, and Asawasripongton (2021) กล่าวว่า ตามบริบทของวิชาชีพครู การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้สามารถเริ่มต้นจากระดับ “ระเบิดจากข้างใน” คือ การสร้างความศรัทธา สร้างฉันทะ (แรงจูงใจ) ที่จะนำมาปรับใช้ เห็นคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษา

มนตรี หลินภู และคณะ

จากนั้นจึงยกระดับสู่ “ระเบิดภายนอก” คือ ขยายสู่องค์กร หน่วยงาน ชุมชนและสังคม ตามลำดับ และสอดคล้องกับ Linphoo et al. (2022, February) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนการเรียนรู้แนวคิดปัญญาศึกษาที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ที่จะต้องใช้ปัญญาภายใน “ระเบิดจากข้างใน” ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ตื่นรู้ไปสู่จิตสำนึกใหม่

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติได้ ใคร่ครวญ ใช้เป็น และพอประมาณ

ผู้วิจัยเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ช่วยกันระดมสมอง (Brain Storming) เพื่อออกแบบผังความคิด (Mind Map) ที่จำลองกิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียนลงบนกระดาษปฐพีที่จัดเตรียมให้ โดยไต่ตรองถึงการนำทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้อย่างรู้คุณค่า เช่น สิ่งของ งบประมาณ เป็นต้น เป็นไปอย่างมีเหตุมีผล คำนึงถึงคุณธรรม รู้จักเชื่อมโยงความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ และนำประสบการณ์ตัวเองเข้ามาประยุกต์ใช้ ขณะดำเนินกิจกรรมขั้นนี้ ผู้วิจัยได้เดินสำรวจและสอบถามแต่ละกลุ่มเพื่อกระตุ้นนักศึกษาให้คิดวิเคราะห์อย่างรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวังภายใต้เงื่อนไขความรู้ แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มด้วยเทคนิคสุนทรียสนทนา ผูกทักษะการฟังและการทำงานเป็นทีมเพื่อปรับตัวเข้าหากัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Rueangchuai (2018) ที่พัฒนารูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น ซึ่งได้จากการปฏิบัติจริง มีบทบาทในการให้ความร่วมมือกันในกลุ่ม ให้ความช่วยเหลือเพื่อน สอดคล้องกับผู้เข้าร่วมที่ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า

“ได้เรียนรู้กระบวนการคิด แก้ปัญหา การทำกิจกรรมร่วมกันค่ะ และได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ฟังที่ดี การทำงานเป็นกลุ่ม การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น”

(Ming (Pseudonym), interview, 2022, March 29)

และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Choolserm (2023) ที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป พบว่า ภายหลังจากได้รับการจัดกิจกรรม นักศึกษามีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนได้รับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องด้วยเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ใช้การคิดวิจารณ์ญาณ พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ รู้จักสร้าง ผลิต และคิดอะไรใหม่ ๆ

ขั้นที่ 4 ยกระดับ ปรับมุมมอง สอดคล้องเหตุผล

ผู้วิจัยให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอสิ่งที่ได้ทำในขั้นที่ผ่านมา กระตุ้นให้นักศึกษากลุ่มอื่น ๆ ได้สอบถาม และแสดงข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นการหนุนเสริมวิธีคิดซึ่งกันและกันโดยไม่มีการตัดสินว่าถูกผิด เคารพให้เกียรติต่อข้อคิดเห็น เหตุผล และประสบการณ์ของแต่ละคน ดังข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมที่ว่า

“ได้เรียนรู้การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ได้เข้าใจเพื่อน ๆ มากยิ่งขึ้น แต่ละคนก็มีเรื่องที่ดีและเรื่องที่ย่ำแย่เป็นของตัวเอง ไม่มีใครที่ดีไปกว่าหรือแย่ไปกว่า เพราะสิ่งที่แต่ละคนพบเจอนั้นแตกต่างกัน”

(Namtip (Pseudonym), interview, 2022, March 29)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาได้สืบค้นบางประเด็นให้มีความลุ่มลึก ส่งผลให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ประเมินมองตามหลักวิชาการต่าง ๆ เพื่ออุดช่องโหว่ เสริมจุดแข็ง คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบด้าน มีทัศนคติที่สอดคล้องกับเหตุผลตามเป็นจริงมากขึ้น สอดคล้องกับ Office of the Permanent Secretary for Interior (2017) ที่กล่าวว่า ด้านความมีเหตุผลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นว่าเป็นไปอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงามหรือไม่ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ ถ้วนถี่ “รู้จักอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค” และคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Katsatsari and Seehamat (2022) ที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า หลังทดลอง นักเรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ยแต่ละด้านสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง โดยผู้เรียนมีกระบวนการคิดวิเคราะห์และรู้จักประเมินเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผล

ขั้นที่ 5 สะท้อนการเรียนรู้สู่การประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมได้ทบทวนและสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ตั้งแต่ขั้นที่ 1 - 4 ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเจตคติ ด้านการลงมือปฏิบัติ และด้านความรู้ โดยให้นักศึกษาสื่อสารสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการพูด การจดบันทึกอย่างเป็นเหตุเป็นผลที่แสดงถึงการวิเคราะห์อย่างรอบด้านตามประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง และให้แสดงวิธีคิดที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต ขั้นนี้ช่วยให้นักศึกษาปรับเจตคติ ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมทำให้กลายเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ และเป็นเจ้าของความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในอนาคตเป็นไปตาม Linphoo et al. (2022, February) ที่กล่าวว่า ขั้นนี้ช่วยให้เกิดการใคร่ครวญและทบทวนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งด้านความคิด ความรู้ ประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือทำกิจกรรม โค้ชตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนมุมมองอย่างเป็นเหตุเป็นผล สู่ถึงความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า และรู้จักสร้างสรรค์โครงการใหม่ ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบทั้งบวกและลบที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ชุมชน และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับการศึกษาของ Polsingchan et al. (2022) ที่ใช้แนวคิดจิตตปัญญา ร่วมกับการใช้ปัญหาเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้กับนักศึกษาพยาบาล พบว่า นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง ทั้งทักษะการสื่อสาร การกล้าแสดงออก การเปิดใจรับฟังคนอื่น การทำงานเป็นทีม และการเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติ ตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพพยาบาล สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ที่ว่า

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษา

มนตรี หลินภู และคณะ

“ได้เรียนรู้กิจกรรมที่สามารถนำไปปรับใช้ต่อที่สามารถนำไปสอนได้ ได้เรียนรู้มุมมองทั้งตัวเด็กและตัวของคุณครู ได้เข้าใจทั้งตนเองและเพื่อนมากยิ่งขึ้น”

(Ploy (Pseudonym), interview, 2022, March 29)

“ได้เรียนรู้ว่าการเป็นครูที่ดีจะต้องมีพฤติกรรมยังไง ถ้ามีโอกาสจะนำไปปรับใช้ในห้องเรียนของตนเองแน่นอนค่ะ”

(Namtan (Pseudonym), interview, 2022, March 29)

อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้กลับพบว่า หลังการทดลอง จิตสำนึกสาธารณะด้านการอุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของกลุ่มตัวอย่างไม่พบความแตกต่าง อธิบายได้ว่า จิตสำนึกสาธารณะด้านนี้ที่ผู้เข้าร่วมยังไม่บรรลุ เพราะแสดงถึงจิตสำนึกที่จะต้องทุ่มเท เสียสละโดยเล็งเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องผ่านการบ่มเพาะอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ Ayudhya (2018) ที่ว่า มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีพัฒนาการด้านจิตสำนึกสาธารณะอย่างต่อเนื่องทุกชั้นปี โดยจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านกิจกรรมเชิงสังคม การลงมือปฏิบัติ และลงพื้นที่จริง อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ นักศึกษายังไม่มีโอกาสได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้ในชีวิตอย่างจริงจัง เนื่องด้วยสถานการณ์การเป็นนักศึกษาที่จะต้องให้ความสำคัญกับการเรียนและทำกิจกรรมที่จะได้รับคะแนนในรายวิชา มากกว่าการมุ่งทำประโยชน์เพื่อสังคม จึงทำให้จิตสำนึกสาธารณะด้านนี้ไม่มีความแตกต่างกัน

2. จากการเปรียบเทียบคะแนนหลังทดลองกับระยะติดตามผลผ่านไป 3 สัปดาห์ พบว่า จิตสำนึกสาธารณะของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อธิบายได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถรักษาระดับจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาให้คงทนได้เมื่อผ่านไป 3 สัปดาห์ เนื่องด้วยการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวไม่เพียงแต่พัฒนาด้านความรู้เท่านั้น (Head) แต่ยังพัฒนาด้านเจตคติด้วย (Heart) ผ่านการทำสมาธิในรูปแบบต่าง ๆ วิธีการนี้ช่วยให้นักศึกษามีภาวะจิตที่สงบนิ่งเป็นสมาธิ มีจิตใฝ่หมั่นคง ซึ่งเหมาะที่จะนำไปใช้ในการเรียนรู้ในชั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรม เพราะจะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ช่วยให้นักศึกษามีความตั้งใจ ใส่ใจในการลงมือทำ นอกจากนี้การกระตุ้นด้วยคำถามที่เป็นการจุดประกายทางความคิดหรือ “การระเบิดจากข้างใน” ยังเป็นเหตุให้ผู้เข้าร่วมเกิดแรงจูงใจใคร่รู้ มุ่งมั่นที่จะค้นหาคำตอบ และพัฒนาศักยภาพตัวเอง เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและได้ลงมือทำกิจกรรมร่วมกันด้วยตนเอง (Learning by Doing) ยิ่งทำให้การเรียนรู้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ขณะที่ช่วงท้ายของแต่ละกิจกรรมยังมีการสะท้อนการเรียนรู้ เพื่อให้นักศึกษาได้ทบทวนประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ขั้นตอนนี้ช่วยเสริมการจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนรู้ยังคงอยู่ต่อเนื่องแม้จะผ่านไป 3 สัปดาห์ สอดคล้องกับศึกษาของ Linphoo (2019) ที่ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลอง

มีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่า ทักษะชีวิตมีความคงทนแม้ในระยะติดตามผลหลังการทดลองผ่านไป 2 สัปดาห์ ไม่ว่าด้านความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเองได้ และด้านสัมพันธภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกับคนอื่น และยังสอดคล้องกับ Namsawas, Sripahol, and Lintaratsirikul (2012) ที่ศึกษาผลการใช้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลอง มีความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูหลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่พบความแตกต่างกันระหว่างหลังการทดลองและระยะติดตามผลผ่านไปแล้ว 14 วัน

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกสาธารณะ เนื่องมาจากการตระหนักรู้ภายในตนเอง (ระเบิดจากข้างใน) เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างรู้คุณค่า ไม่โลภมากเกินไปจนกลายเป็นการเบียดเบียนคนอื่นและสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงการอยู่ร่วมกันและประโยชน์ส่วนรวม ใช้ชีวิตอย่างพอเหมาะพอดีและมีคุณธรรมซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันภายในตัว สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้และหลักการเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนมีจิตใจที่สงบ ผ่อนคลายมีสมาธิ มองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสิ่งรอบตัวจนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจกลายเป็นความสำนึกที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ลดความเห็นแก่ตัว มีความรักแผ่ไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์ สอดคล้องกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา อีกทั้งการศึกษานี้ยังช่วยให้การเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างมีความคงทนแม้ผ่านไป 3 สัปดาห์ เนื่องด้วยการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ เป็นการปรับเปลี่ยนจากภายในระดับจิตใต้สำนึกตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่มีเป้าหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานภายในตน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการระเบิดจากข้างใน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่จะนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาไปใช้ จำเป็นจะต้องเข้ารับการอบรมเพื่อให้เกิดการบ่มเพาะภายในตนเองก่อน รวมถึงทราบถึงขั้นตอน เทคนิค กระบวนการต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรม
2. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีกระบวนการ ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในแบบสหวิทยาการ ประกอบด้วย ด้านจิตตปัญญาศึกษา และด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี รู้จักตั้งคำถามได้อย่างลุ่มลึก และบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ามาประกอบใช้ในการดำเนินกิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นต้น โดยนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาบูรณาการร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 มิติ อย่างสมดุล (ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม)
2. ควรนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาไปใช้พัฒนากับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) นักเรียนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา ประชาชนทั่วไป กลุ่มเปราะบาง เป็นต้น เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- Ayudhya, N. V. (2018). *Cultivating public consciousness of university students* (Doctoral dissertation). Rangsit University, Pathum Thani. [in Thai]
- Bogyay, K. (2013). *Towards a sufficiency economy: A new ethical paradigm for sustainability*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000223026>
- Choolserm, S. (2023). Development of analytical thinking skills of contemplative education for the third-year general science students. *Journal of Local Governance and Innovation*, 7(3), 94-104. [in Thai]
- Cochran, W. G. (1977). *Wiley: Sampling techniques* (2nd ed). New York: John Wiley & Sons.
- Foundation of Virtuous Youth. (2018). *The public mind power in school*. Nonthaburi: Sahamitr. [in Thai]
- Grossenbacher, G. P., & Steven, S. P. (2006). Joining hearts and minds: A contemplative approach to holistic education in psychology. *Journal of College and Character*, 7(6), 1-3. doi:10.2202/1940-1639.1203
- Jitchayawanit, K. (2023). The development of learning activities with contemplative education to enhance teacher spirituality for students teacher of Rajabhat University. *Journal of Graduate Research*, 14(2), 1-17. [in Thai]
- Kammanee, T. (2016). *Decoding sufficiency economy philosophy leads to teach thinking process*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]

- Katsatasri, P., & Seehamat, L. (2022). The development of learning activity package based on the sufficiency economy philosophy to enhance life skills for Mathayomsuksa 5 students of the demonstration school, University of Phayao. *Journal of Education, Prince of Songla University, Pattani Campus*, 33(3), 183-197. **[in Thai]**
- Kotawee, S. (2012). *Contemplative education: A new way of Thai education*. Retrieved from https://dcms.thailis.or.th/dcms/dccheck.php?Int_code=2&ReclId=939&obj_id=9142 **[in Thai]**
- Lekvilai, S., & Srithong, R. (2020). The enhancing of a public mind model. *Academic Journal Phranakhon Rajabhat University*, 12(1), 305-318. **[in Thai]**
- Linhoo, M. (2019). The model of instruction based on sufficiency economy philosophy in promoting the student teachers' life skills. *Academic Journal of Phetchaburi Rajabhat University*, 9(2), 100-110. **[in Thai]**
- Linhoo, M., Chaipad, B., Plenseang, T., Siri, S., Keawdee, L., & Pormma, T. (2022, February 25-26). The inside out blasting to living with the integration of contemplative education and sufficiency economy: Steps of learning management. In *The 10th Contemplative Academic Conference* (pp. 214-231). Mahidol University, Nakhon Pathom. **[in Thai]**
- Linhoo, M., Siri, S., & Arjanarakit, T. (2022). Learning management model of online contemplative education in promoting the 1st level of the secondary school students' life skill, Nongkongpittayakom school of Muang district in Kamphaeng Phet province. *Journal of MCU Peace Studies*, 10(3), 1358-1371. **[in Thai]**
- Linhoo, F., & Linhoo, M. (2023). The four beliefs and the development of teacher spirit: Meaning, components and application. *Education Journal Faculty of Education Kamphaengphet Rajabhat University*, 7(14), 90-105. **[in Thai]**
- Namsawas, W., Sripahol, S., & Lintaratsirikul, K. (2012). The effects of using contemplative education to enhance teacher characteristics for students of Rajabhat University, Faculty of Education. *Graduate Studies Journal*, 12(57), 7-20. **[in Thai]**
- Nilchaikowit, T., & Chantrasook, A. (2019). *The art of management in learning process for change: A contemplative facilitator's guidebook* (2nd ed). Bangkok: Phusaidad Press. **[in Thai]**

- Nilkarn, L., Lertgrai, P., & Meebua, S. (2017). Sufficiency economy in school. *Narkbhutparitat Journal*, 9(1), 203-211. [in Thai]
- Nilkote, R., Warabamrungskul, T., Sukpom, T., Papan, N., Techaraungrong, P., & Asawasripongtorn, K. (2021). The application of the philosophy of sufficiency economy into the context of teaching profession. *Chandrakasem Rajabhat University Journal of Graduate School*, 16(1), 15-27. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2008). *The development and measurement of the desired attribute according to core curriculum of the Basic Education Commission in 2010*. Nonthaburi: The Agricultural Co-operative Federation of Thailand. [in Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2007). *Sufficiency economy philosophy*. Bangkok: 21st Century. [in Thai]
- Office of the Permanent Secretary for Interior. (2017). *Introducing the philosophy of sufficiency economy into practice until it becomes a way of life*. Bangkok: Danex Inter corporation. [in Thai]
- Phanphut, S. (2021). The development of the learning management model based on the philosophy of sufficiency economy for increasing the inquisitive characteristics of the students of Tessaban 5 school (Kradartthaianukroc). *Journal of Liberal Arts and Service Industry*, 4(1), 64-78. [in Thai]
- Phra Srirat (Siriratano). (2017). *Development of life skills based on sufficiency economy philosophy of vocational college students* (Doctoral dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ayutthaya. [in Thai]
- Polsingchan, S., Intharueang, U., & Rungruang, K. (2022). The results of applying the concepts of contemplative learning integrated with problem-based learning for self-transformation: Selected topic of ethics and laws in nursing profession subject. *Journal of MCU Peace Studies*, 10(7), 3079-3094. [in Thai]
- Poolthatarachewin, J. (2008). *Conscious education: The dawn of a new consciousness in education*. Retrieved from https://jitwiwat.blogspot.com/2008/10/blog-post_24.html [in Thai]

- Rueangchuai, P. (2018). The development of integrated science teaching model of sufficiency economy philosophy to promote thinking skills of Prathomsuksa 4 students. *Journal of Educational Technology and Communications Faculty of Education Mahasarakham University*, 1(2), 66-76. **[in Thai]**
- Rungreng, P. (2018). Public mind: Basic concept and learning management to develop and cultivate public mind for learners. In *The 11th NPRU National Academic Conference* (pp. 1511-1519). Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom. **[in Thai]**
- Srisuk, P., Kenaphoo, S., & Jeerasombat, S. (2015). Public mind: Restoring sustainability for mankind. *Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University*, 2(2), 64-83. **[in Thai]**
- Suwansri, N. (2012). *Creating a good teacher with integrating H.M. King Bhumibol Adulyadej "Sufficiency Economy Philosophy" and contemplative education: The desired way of Thai society*. Retrieved from https://dcms.thailis.or.th/dcms/dccheck.php?Int_code=2&ReclId=1333&obj_id=12411 **[in Thai]**
- Thongbhakdee, N. (2007). Sufficiency economy: Historical background and interpretation. *NIDA Development Journal*, 47(1), 1-25. **[in Thai]**
- Wasee, P. (2007). *Human with reaching the highest truth goodness beauty*. Nonthaburi: The Healthcare Accreditation Institute (Public Organization). **[in Thai]**
- Yimprasert, S. (2020). The development of instructional model with contemplative education enhance public consciousness of Mattayom 4 students. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 5(2), 47-58. **[in Thai]**